

Antropologia del parentesc

2015/2016

Codi: 101268

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia social i cultural	OB	2	1

Professor de contacte

Nom: Anna Maria Piella Vila

Correu electrònic: Anna.Piella@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No s'estableixen prerequisits per cursar l'assignatura però és recomanable haver realitzat el primer curs acadèmic del Grau en Antropologia Social i Cultural o alguna assignatura d'Introducció a l'Antropologia Social i Cultural.

Objectius

CONTEXTUALITZACIÓ

Assignatura de Segon curs que aprofundeix en el desenvolupament de la teoria antropològica i l'anàlisi de la diversitat cultural en l'àmbit del parentiu i l'organització social i que correspon a la matèria principal 'Camps clàssics de l'Antropologia'.

Aquesta assignatura es centra en l'anàlisi de l'estudi de les relacions de parentiu des de la perspectiva antropològica així com en la presentació de les eines bàsiques, tant terminològiques, com metodològiques i teòriques per entendre el parentiu com una construcció cultural. L'estudi transcultural de la diversitat que existeix en l'àmbit del parentiu és un altre dels focus de l'assignatura, vinculant-ho amb els canvis que s'hi han produït i les organitzacions socials que les han creat.

OBJECTIUS FORMATIUS

L'alumne ha de ser capaç d'entendre i analitzar la terminologia bàsica de les relacions de parentiu en qualsevol context sociocultural.

L'alumne ha de ser capaç de reconèixer les interpretacions ideològiques que emmarquen el parentiu en la seva diversitat.

L'alumne ha de ser capaç d'interpretar i comparar el significat de la diversitat que existeix en l'àmbit del parentiu en qualsevol tipus de societat.

Competències

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Demostrar que es coneix i es comprèn la història de la teoria antropològica i la gènesi dels seus conceptes bàsics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar el corpus etnogràfic i teòric de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les complementarietats i les incongruències de diferents informes etnogràfics de la mateixa zona.
2. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits del parentiu, l'economia, la política i la religió.
3. Avaluar críticament els models teòrics explícits i implícits als materials etnogràfics.
4. Conèixer i comprendre la incidència de la cultura en els diversos sistemes institucionals d'acció social.
5. Establir la connexió històrica entre el coneixement etnogràfic i el desenvolupament teòric.
6. Identificar la variabilitat sociocultural a través de textos etnogràfics i fonts audiovisuals.
7. Identificar la variabilitat transcultural dels sistemes econòmics, de parentiu, polítics, simbòlics i cognitius, educatius i de gènere, i la teoria antropològica que hi fa referència.
8. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
9. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
10. Participar en debats sobre fets històrics i actuals respectant les opinions dels altres participants.
11. Resumir les característiques d'un text escrit en funció dels propòsits comunicatius.
12. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.
13. Utilitzar els conceptes bàsics de la teoria antropològica.

Continguts

INTRODUCCIÓ. El parentiu com a construcció cultural i com a domini teòric

Tema 1- El parentiu com a construcció cultural. Definicions de parentiu. L'espai genealògic. Tipus de parents. Importància social del parentiu.

Tema 2- La construcció disciplinar de l'Antropologia del Parentiu. Precedents. De Morgan a Rivers. De l'evolucionisme al mètode genealògic. Les Teories de la Filiació i de l'Aliança. El Funcionalisme i els Grups de Filiació. Cl. Lévi-Strauss i els principis estructurals del parentiu. Crisis de la filiació i exploració dels límits de l'exogàmia. Crítiques i Perspectives recents en Antropologia del Parentiu.

PRIMERA PART. Els grups de parents i la regulació de la procreació.

Tema 3 - El control de la sexualitat i la construcció cultural de la descendència. El tabú de l'incest i les seves diferents explicacions. Regulacions prescriptives. La divisió sexual del treball i l'exogàmia. Creences embriològiques i organització del parentiu. Velles i noves formes de control de la reproducció.

Tema 4 - Filiació i Parentiu. Filiació, descendència i parentiu. Llinatge i clan. Asimetria entre patrilinealitat i matrilinealitat. Funcions polítiques dels grups de filiació. Les relacions de parentiu en les societats unilineals. La relació avuncular. M. Fortes: el concepte de descendència complementària. Grups cognatícs i Parentel.les.

Tema 5 - Exogàmia, matrimoni i Parentiu. Intents de definició de matrimoni. Variabilitat i polèmica sobre la seva universalitat. Sistemes d'Intercanvi Matrimonial. Matrimonis prescriptius i preferencials. Formes de compensació matrimonial. Institucions vinculades al matrimoni. Levirat i sororat. Divorci i estabilitat matrimonial.

SEGONA PART. Unitats familiars i xarxa de parents

Tema 6 - La unitat domèstica en les societats tradicionals. Família vs. unitat domèstica. Famílies independents, polígames i extenses. La residència postnupcial. El cicle de la unitat domèstica.

Tema 7 - Canvis en les unitats domèstiques a Europa. Gènesi i evolució de la família a Europa. J. Goody i l'estudi del matrimoni a Europa. E. Bott i la identificació reticular de les relacions familiars. Homogàmia i endogàmia a les famílies nuclears urbanes. Noves formes de matrimoni, residència i convivència. Cohabitació i parelles de fet. Famílies monoparentals, homoparentals i reconstituïdes.

TERCERA PART. Gènere, Economia i Organització Social en l'àmbit del Parentiu

Tema 8 - Parentiu, gènere i activitats econòmiques. Grup domèstic com unitat de producció, reproducció i consum. Característiques de la producció en les societats tradicionals. Distribució i consumen les societats modernes. Grup domèstic i transmissió del patrimoni.

Tema 9 - Parentiu, gènere i organització social. Família, unitat domèstica i control social. La família com a continuadora dels canvis socials i com a transmissora de les desigualtats socials. L'àmbit privat i públic de la família.

Metodologia

ACTIVITATS FORMATIVES

- 1 - Classes teòriques i pràctiques dirigides
- 2 - Lectura de textos i discussió en equip
- 3 - Anàlisi de productes audiovisuals de contingut etnogràfic
- 4 - Redacció i presentació de treballs. Treball en equip
- 5 - Estudi individual
- 6 - Avaluació

METODOLOGIA DOCENT

- 1.1 - Classes magistrals amb suport de TIC
- 1.2 - Debats en el grup classe
- 2.1 - Lectura comprensiva i discussió de textos
- 3.1 - Visionat i discussió de documentals etnogràfics
- 4.1 - Recensions i assaigs bibliogràfics individuals a partir d'una guia per a la seva realització
- 4.2 - Redacció d'un treball en grup a partir d'una guia per a la seva realització Aplicació de conceptes teòrics a l'anàlisi de situacions etnogràfiques
- 5.1 - Realització de esquemes, mapes conceptuals i resums
- 6.1 - Prova escrita

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposició classe magistral	30	1,2	2, 4, 5, 7, 12, 13
Prova escrita	2	0,08	5, 8, 12, 13
Tutories preparació treball escrit	8	0,32	2, 9, 11
Tipus: Supervisades			

Debats grup classe	6	0,24	6, 8, 10, 11
Treballs individuals o en equip	14	0,56	2, 3, 8, 13
Visionat i discussió documentals	5	0,2	1, 8, 10
Tipus: Autònomes			
Estudi Personal	20	0,8	4, 5, 7, 9, 12
Lectures textos	25	1	2, 3, 5, 6, 9

Avaluació

Mòdul treballs 40-60%

30% Treball final (en grup). Reflexió i proposta definició del concepte 'família' a partir de l'anàlisi d'una unitat domèstica familiar.

20% Fitxes de lectures dossier (entrega comentari pregunta plantejada).

Mòdul Participació 10-30%

10% Assistència, participació i entrega d'un breu comentari a partir de qüestions plantejades en guió respecte el material audiovisual presentat.

Mòdul proves escrites 20-40%

40% Prova escrita sobre conceptes bàsics

Les activitats d'aprenentatge seqüenciades al llarg del curs així com el calendari d'activitats avaluable es presentaran el primer dia de classe i estaran al Campus Virtual de l'assignatura per tal que els/les estudiants hi tinguin accés.

Es considera NO AVALUABLE quan l'alumne NO presenta el treball final ni la prova escrita sobre conceptes bàsics, en les dates fixades. Per tal de SUPERAR l'assignatura cal aprovar, com a mínim, aquestes dues activitats d'avaluació (examen i treball final)

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Fitxes de lectures dossier	20%	12	0,48	3, 7, 8, 11, 13
Participació en les discussions visionat de documentals i entrega comentari	10%	6	0,24	2, 4, 6, 8, 10
Prova escrita sobre conceptes bàsics	40 %	2	0,08	5, 7, 8, 11, 12, 13

Treball final (en grup). Reflexió, anàlisi i proposta definició del concepte família	30	20	0,8	2, 3, 4, 7, 8, 12, 13
	%			

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA. LECTURES OBLIGATÒRIES. Dossier 'Lectures del curs'

Tema 3- El control de la sexualitat i la construcció cultural de la descendència

MALINOWSKI, Bronislaw (1982 [1920]). "El padre en la psicología primitiva" a *Estudios de Psicología Primitiva*. Buenos Aires: Ediciones Paidós.

Tema 4 - Filiació i Parentiu

SAN ROMÁN, T.; GONZÁLEZ A.; GRAU, J. (2003) 'Los grupos de filiación' a *Las relaciones de parentesco*. Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural, núm. 23, Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions. Pp. 75-96

Tema 5 - Exogàmia, matrimoni i Parentiu.

GOODY, J. (2007[1969]). "Herencia, propiedad y matrimonio en África y Eurasia" a Parkin, R. y Stone, L. *Antropología del parentesco y de la familia*. Madrid: Editorial Universitaria. Ramón Areces. Pp. 211-224

Tema 6 - La unitatdomèstica en les societats tradicionals

LÉVI-STRAUSS, Cl. (1984). "La Familia" a Lévi-Strauss, Cl.; Spiro, M. y Gough, K. *Polémica sobre el origen y la universalidad de la Familia*. Barcelona: Anagrama. 4ª ed.

Pp. 7-49

Tema 7 - Canvis en les unitats domèstiques a Europa.

ROIGÉ, X. (1996). "De la familia troncal a las nuevas familias. Continuidades y cambios en la familia catalana", a Roigé, X. (Ed.) *Familias de ayer, familias de hoy. Continuidades y cambios en Cataluña*. Barcelona: Icària. Pp: 9-23.

Temes 8 -9 - Gènere, Economia i Organització Social en l'àmbit del Parentiu

MOORE, H. (1991). "Parentesco, trabajo y hogar: comprender la labor de la mujer" a *Antropología yfeminismo*. Madrid: Cátedra. Pp. 59-95

BIBLIOGRAFIA. Lectures Complementàries

GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, A; SAN ROMÁN, T; GRAU REBOLLO, J. (2003). *Las relaciones de parentesco*. Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural. UAB. Núm. 23

ZONABEND, F. (1988). "Una visión Etnológica del parentesco y la familia" a *Historia de la Familia*. Vol. 1 Mundos Lejanos, mundos antiguos. Alianza Editorial.

BIBLIOGRAFIA GENERAL

AIXELÁ, Y. 2000, *Mujeres en Marruecos. Un análisis desde el parentesco y el género*. Barcelona: Edicions Bellaterra. Colección Alborán.

BARRERA, A. 1990, *Clase, herencia y familia en la Cataluña rural*. Alianza Universidad. Ed. Alianza. Madrid.

BEATTIE, J.H.M. 1972, *Otras Culturas*. México: F.C.E.

BESTARD, J. 1998, *Parentesco y modernidad*. Barcelona. Buenos Aires: Paidós.

- BOTT, E. 1990 (1975) *Familia y red social*. Barcelona: Taurus.
- BUCHLER, I. 1982, *Estudios de Parentesco*. Barcelona: Anagrama. Col. Panorama de la Antropología Cultural Contemporánea. Núm.5.
- COLLIER, J.F.; YANAGISAKO, S.J. (ed.). 1987, *Gender and kinship. Essays toward a unified analysis*. Stanford. California: Stanford University Press.
- DEL VALLE, Teresa (Ed) 1993, *Gendered Anthropology*. Londres: Routledge
- DUMONT, L. 1975, *Introducción a dos teorías de la Antropología Social*. Barcelona: Anagrama.
- FIRTH, R. (et al.) 1970, *Families and their relatives*. London: Routledge and Kegan Paul.
- FOX, Robin. 1980, *Sistemas de parentesco y matrimonio*. Madrid: Alianza Universidad.
- GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, A; SAN ROMÁN, T; GRAU REBOLLO, J. 2003, *Las relaciones de parentesco*. Bellaterra: Universidad Autónoma de Barcelona. Serie Materiales.
- GOODY, J. 1986, *La evolución de la familia y del matrimonio en Europa*. Barcelona: Editorial Herder.
- GRAU, Jorge. 2002, *La familia en la pantalla*. Oviedo: Septem Ediciones
- 2006, *Procreación, género e identidad. Debates actuales sobre el parentesco y la familia en clave transcultural*. Barcelona: Edicions Bellaterra.
- GRAU REBOLLO, J., D. RODRÍGUEZ GARCÍA y H. VALENZUELA (eds.) 2011, [ParentescoS: modelos culturales de reproducción](#), Barcelona, PPU.
- HARRIS, M. 1987, *Introducción a la Antropología general*. Madrid: Alianza. Capítulos 13 "La organización de la vida doméstica" y 14 "Parentesco, residencia y filiación".
- LASLETT, P. 1972, *Household and Family in Past Time*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LÉVI-STRAUSS, Cl. 1972, *El futuro de los estudios del parentesco*. Barcelona: Anagrama.
- 1973, *Las estructuras elementales del parentesco*. Barcelona. Buenos Aires: Paidós. 3ª reimpresión (1ª edición 1949).
- MALINOWSKI, B. 1969, *Sexe i repressió en les societats primitives*. Barcelona: Edicions 62.
- 1970, *Estudios de psicología primitiva*. Buenos Aires, Barcelona: Ediciones Paidós.
- MEAD, M. 1983, *Sexe i Temperament en tres Societats Primitives*. Barcelona: Edicions 62. Edición original de 1935.
- MEILLASSOUX, Cl. 1977, *Mujeres, graneros y capitales*. Barcelona. Madrid: Siglo XXI. 8ª. Edición.
- MURDOCK, G.P. 1967, *Ethnographic Atlas*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- NEEDHAM, R. 1971, *Rethinking Kinship and Marriage*. Londres: Tabstock.
- PARKIN, R; STONE, L. 2006, *Antropología del parentesco y de la familia*. Madrid: Editorial Centro de Estudios Ramón Areces.
- RADCLIFFE-BROWN, A.R.; FORDE, D. (eds.) 1982, *Sistemas africanos de parentesco y matrimonio*. Barcelona: Anagrama.
- ROIGÉ VENTURA, X. (Coord.) 2006, *Familias de ayer, familias de hoy. Continuidades y cambios en Cataluña*. Barcelona: Icaria.

1997, "¿Tanto está cambiando la familia? Transformaciones y continuidades en el parentesco". *Revista de Occidente*. Núm. 199. Pp. 90-111.

ROIGÉ, X.; GARCÍA, A.; MASCARELL, M. (eds.) 1994, *Antropología del Parentiu*. Barcelona: Icària.

SAHLINS, M. 2011, "What kinship is (part one)", *Journal of the Royal Anthropological Institute* 17, 2-19

SEGALEN, M. 1992, *Antropología histórica de la familia*. Madrid: Taurus Universitaria. Primera parte: el espacio del parentesco. Pp. 37-97.

SCHNEIDER, David M. 1968, *American Kinship. A Cultural Account*. New Jersey: Prentice-Hall

STOLCKE, Verena. 2004, "La mujer es puro cuento: la cultura del género"; *Quaderns*, 19: 69-95

STONE, Linda (Ed) 2001, *New Directions in Anthropological Kinship*. Nueva York: Rowman and Littlefield Publishers Inc.